

SADRŽAJ

1. Riječ urednika	3
2. Stručni tekstovi: Razvoj identiteta gluhih osoba	3
3. Psihološki kutak: Tko sam ja? - vrste identiteta kod gluhih	7
4. Razmišljanja: Kriza identiteta gluhog čovjeka	9
5. Razmišljanja: Frustrirana sam	12
6. Putopisi: Put u Bosnu	13
7. Razmišljanja: Titlove molim!	14
8. Kolumna: “Čuj me, Ema”	15
9. Događanja: Ekstravagantna tijela	16

“Pljesak jedne ruke” - Časopis Udruge “Kazalište, vizualne umjetnosti i kultura Gluhih - DLAN” - izlazi 4 puta godišnje.

Adresa: Korčulanska 10, 10000 Zagreb

Telefon: 385 1 618 12 90

E-mail: dlan@crodeafweb.net

Web stranica: www.dlan.crodeafweb.net

Žiro-račun: 2402006-1100074154 (Erste Bank)

Matični broj: 1608037

Odgovorni urednik: Angel Naumovski

Glavna urednica: Petra Podhorsky

Lektura: Ana Užbinec

Tisak: Tiskara Ban

Ovaj časopis je financiran sredstvima Gradskog ureda za obrazovanje, kulturu i šport

Tema ovog broja našega časopisa je IDENTITET. Identitet gluhog/nagluhog čovjeka i cjelokupan identitet osobe u kontekstu gluhoće.

Dok sam primila članke obrađivala sam jednu knjigu, i iz pogovora te knjige (zove se 9.57, a autorica je Nevenka Šegota), izlučila bih jedan citat, tek toliko da se vidi da problemi identiteta muče sve ljude, a ne samo gluhe i nagluhe, ili, kako je rekao autor jednog našeg članka (odnosno postavio pitanje na koje ga je zatim i odgovorio): "Postoji li uopće kriza identiteta gluhe osobe? – Kriza identiteta gluhe osobe uopće ne postoji!" Bravo!

Citat glasi: "Uzrok stanja nesretne svijesti treba tražiti u subjektivnoj krizi identiteta, odnosno u potrazi za istim, jer je TKO SAM? temeljno pitanje na koje nastoji odgovoriti ovaj roman." Dakle, čitajte 9.57.

Osim odličnih članaka "Psihološki kutak", gdje Vesne Ivasović, s vrstama identiteta gluhih osoba i "Razvoj identiteta kod gluhih osoba" našeg Anonimusa, tu je i članak "Frustrirana sam" naše D. T.

Neka se vidi s kojim se teškoćama susreću gluhi/nagluhi kada žele

biti ravnopravni, a okolina im često otežava svakodnevni život i razvijanje profesionalnih sposobnosti. Moja napomena bi bila da smo kao takvi već sami po sebi profesionalci, jer ako smo već od djetinjstva do srednje škole prošli kroz brojne teškoće, pa i fakultet upisali, znajući da neće sve biti med i mlijeko, još nas i na poslu omalovažavaju i ignoriraju ili nam daju manje vrijedne poslove te nas zatrpavaju prekobrojnim obavezama (a mi sve prihvaćamo u želji da dokažemo kako možemo SVE kao i čujućii).

Dakle, i čujućima je tako na poslu, ali nemaju svijest o temelju svoje frustracije, dok smo ga mi itekako svjesni, i tu frustraciju ne možemo zatomiti. Jednako smo dobri kao i drugi i potrebno nam je samo samopouzdanje !!

Dodala sam pjesmu iz istoimene zbirke pjesama Suada Alagića: "Kako sam postao samoodrživ!"

Kako sam postao samoodrživ

Bili jednom jedan čovjek

I jedna žena

I imali jedno dijete

Sina.

I učili ga da govori

I govorili mu

I učili ga da priča

I pričali mu.

I onda jednom

I sin progovori i reče

I samo što sin prozbori

Otac i mati odoše da pjevaju.

Sve mi je bilo pri ruci, i Suad i Nevenka. Pjesma je kratka i ima neobičan obrat, pisao ga je čovjek koji je bosanske narodnosti i čujućii, a tako blisku frustraciju ima. Roditelji nas uče govoriti, sve dok ne progovorimo (nekim gluhima je to bilo teže i kasnije se dogodilo), no kad progovorimo, onda oni mijenjaju ploču i počnu "pjevati", odnosno ne žele nas slušati, a kad počnemo i razmišljati, "pjevaju" drukčiju pjesmu.

To znam i iz iskustva kao roditelj, i to nagluhi, s dvoje djece koji uvijek imaju strašno puno toga za reći, a ja bih se nekad najradije okrenula i "zapjevala". Pjesma je ironična i zapravo šaljiva, i mislim da želi reći kako se svi susrećemo s komunikacijskim problemima, još od djetinjstva preko adolescencije i kao mladi ljudi i zrelije dobi, bilo gluhi/nagluhi, bilo čujućii.

Vaša Petra

čni tekstovi - stručni tekstovi - stručni tekstovi - stručni tekstovi - stručni tekstovi - stručni tekstovi - stručni

RAZVOJ IDENTITETA GLUHIH OSOBA

Što je identitet? Kako mi, Gluhi, definiramo identitet? Australijski znakovni jezik ne sadrži niti jedan jedini znak koji bi odgovarao ovoj riječi. Identitet je vrlo kompliciran koncept i većina znakovnih jezika ima znakove za njegove različite aspekte. Na primjer, znak za identificiranje s grupom

je često naglašena forma znaka pridružiti. Mnoge od termina koje Gluhe osobe u Australiji koriste kako bi opisale sebe i druge su više vezane za identitet nego za stupanj oštećenja sluha. Primjeri uključuju GLUH, DUBOKO GLUH, ORALIST, RAZMIŠLJA KAO ČUJUĆA OSOBA, ČUJUĆII, itd.

Za potrebe ovog članka, identitet ćemo definirati kao "stanje bivanja sobom, a ne drugim" (The Macquarie Dictionary, 1985.) i kao "subjektivni osjećaj nečije vlastite

situacije i njegovog kontinuiteta i karaktera koji individua uspjeva održati kao rezultat svojih vlastitih različitih socijalnih iskustava” (Goffman, 1963., str. 129.). Potraga za identitetom je potraga za odgovorima na pitanja “tko sam” i “gdje pripadam”.

Prema Eriksonu (1968.), svijest o identitetu se razvija kada osoba uči rješavati unutarne konflikte. Ovi se konflikti moraju rješavati kako bi se osoba razvila u potpunosti. Jedan od najvećih konflikata koje osoba mora riješiti tijekom adolescencije je onaj o identitetu nasuprot konfuziji, a rješenje tog konflikta rezultira u svijesti o vlastitom identitetu. Svijest o identitetu se smatra ključnom za zadovoljavajuće rješavanje budućih kriza u životu te osobe, kao što je sposobnost građenja odnosa i postajanja zreloom, produktivnom i samoprihvaćenom odraslom osobom.

Neki sociolozi (npr. Goffman, 1963.) su predložili dva tipa identiteta: osobni identitet i socijalni identitet. Prema njihovim pogledima, netko stvori osobni identitet uslijed ponekad restriktivnog društvenog okružja. Drugi istraživači, poput Lainga (1965.) i egzistencijalnih filozofa također predlažu dvostruki identitet: istinskog sebe i lažnog sebe, te upozoravaju na opasnost duševnog poremećaja ukoliko postoji prevelika neusklađenost između njih. Prema tome, čini se da centralno pitanje “Tko sam?” gotovo uvijek obuhvaća određeni konflikt između individue i društva. Manjak u rješavanju ovog konflikta, prema općem mišljenju, ima ozbiljne posljedice u životu te osobe.

Mi, Gluhi, poput bilo koga drugog, moramo razviti svijest o vlastitom identitetu koja nam omogućava da učinkovito funkcioniramo kao potpune osobe tijekom našeg života. Kad je upitana: “Koliko je važna gluhoća u ovom razvoju identiteta?”, svaka Gluha osoba će odgovoriti da je ona ključna. Jednako kao pojedinci kao i članovi zajednice, Gluhi su razvili identitet temeljen na njihovoj gluhoći. Neke od karakteristika identiteta Gluhih uključuju:

- 1.prihvatanje gluhoće kao esencijalnog, pozitivnog dijela sebe
- 2.prepoznavanje i sudjelovanje u kulturi Gluhih, osobito kroz korištenje znakovnog jezika
- 3.interpretiranje okolnog svijeta na način da je on kompatibilan s njegovim osobnim iskustvom kao gluhe osobe.

Istraživanje razvoja identiteta Gluhih poseban je izazov zbog toga što 90% Gluhih ne uči esencijalne karakteristike ovog identiteta od svojih obitelji i stoga što je razvoj ovog identiteta aktivno obehtrabivan obrazovnim sustavom u kojem većina Gluhih odrasta. Daljnja poteškoća u istraživanju razvoja ovog identiteta nalazi se u tome da mnoge Gluhe osobe imaju efektivno blokirana neka bolna iskustva koja su oblikovala njihov identitet. Prisjećanje na ova iskustva može biti viđeno kao riskiranje da se izgubi prihvaćenost većinske zajednice Gluhih.

Sljedeći opis identiteta Gluhe osobe iz australske perspektive, temeljen je na diskusiji tijekom radionica o gluhoći diljem Australije. Grupe su se sastojale od Gluhih osoba iz Gluhih i čujućih obitelji, djece Gluhih roditelja, čujućih profesionalaca i čujućih ljudi bez ikakve veze sa zajednicom Gluhih.

Iz ovih radionica proizašle su dvije polazišne točke za diskusiju o identitetu Gluhih:

1. “Mislio sam da su svi na svijetu gluhi.”
2. “Mislio sam da sam jedina gluha osoba na svijetu.”

Prva izjava je očito izjava Gluhe osobe koja je imala Gluhe roditelje i/ili Gluhog brata ili sestru. Zapravo, ono što ovi ljudi govore je: “Mislio sam da sam normalan; mislio sam da su svi ljudi poput mene zato što su moji najbliži poput mene. Nisam bio svjestan da sam “gluh” niti u jednom smislu.”

Iskustva ovih Gluhih ljudi su od iznimnog značaja u proučavanju razvoja identiteta Gluhih, jer su oni jedine gluhe osobe koje uče jezik, kulturu i osnovne karakteristike identiteta od svojih roditelja, stoga oni postaju nositelji ovih informacija. Njihova uloga u zajednici Gluhih je pomno proučavana. Padden i Humphries (1988.) su istaknuli da su “oni s jedne strane poštovani, a s druge stigmatizirani” (Padden i Humphries, 1988., str.48.). Ovi Gluhi su poštovani od drugih Gluhih zbog njihove fluentnosti u znakovnom jeziku, njihovog širokog znanja o zajednici Gluhih i njihove automatske prihvaćenosti kao članova te zajednice.

U isto vrijeme, Gluhe obitelji mogu biti stigmatizirane od šire čujuće zajednice, a drugi gluhi mogu nesvjesno upiti ove negativne vrijednosti, koje rezultiraju u njihovom ambivalentnom stavu spram Gluhih ljudi iz Gluhih obitelji.

Jedna je Gluha žena sažeto rekla: “Mi smo kao plemići u zajednici Gluhih!” (Jean St. Clair, osobna komunikacija, 1988.). Drugim riječima, oni su vrlo poznati i ljudi

im se dive, ali ih također gledaju s ljubomorom i znatiželjom, izloženiji su kritikama i tračevima znatno više nego drugi članovi zajednice Gluhih. Predmet daljnjih istraživanja bi trebao biti kako ovi ljudi dolaze do spoznaje da nisu svi na svijetu gluhi i da, u biti, oni pripadaju kulturnoj i jezičnoj manjini.

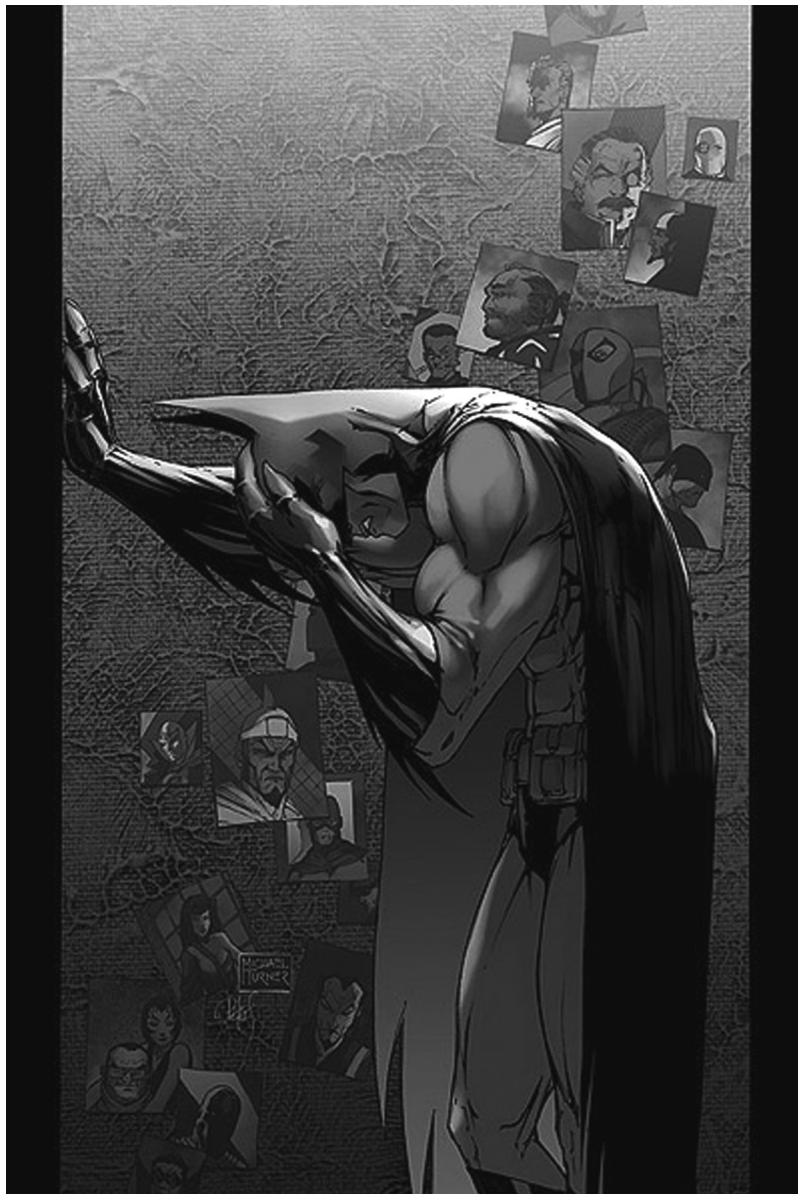
Druga izjava dolazi od gluhe djece čujućih roditelja koja, zbog većine čujućih koja ih okružuje ili kasnog nastupanja gluhoće, ne sreću druge gluhe osobe tijekom djetinjstva. Ono što oni govore je zapravo: "Osjećao sam se abnormalno, drukčije. Iako sam čak znao da postoje drugi gluhi ljudi na svijetu, uvijek sam se osjećao kao jedini takav (gluh), kao čudak."

Iskustva ovih ljudi su također iznimno značajna u istraživanju razvoja identiteta Gluhih jer mogu dati odlučujući dokaz o snazi privlačenja Kulture Gluhih. Oni često prolaze velika psihološka previranja da bi istražili i prigrlili Gluhi identitet. Kako bi to napravili, čak mogu napustiti ili obezvrijediti svoje odnose s čujućim svijetom. Činjenica da ovi Gluhi uče jezik i kulturu Gluhih te svjesno razvijaju Gluhi identitet, pruža priliku da se analizira ovaj proces učenja. Također, zbog toga što oni nisu u potpunosti prihvaćeni kao članovi zajednice Gluhih, moguće je izolirati karakteristike koje nekoga čine Gluhim i one koje odbijaju od bivanja Gluhim.

Kao što je ranije istaknuto, ove dvije izjave predstavljaju ekstreme u velikom spektru iskustava; većina Gluhih spada negdje između. Iskustva čujuće djece Gluhih roditelja mogu također biti poučna - njihov proces spoznavanja da nisu Gluhi može biti paralela

iskustvu Gluhih ljudi iz čujućih obitelji.

Kako to da nas onda toliko završi u zajednici Gluhih, dijeleći njezin jezik i kulturu i imajući ono što se općenito naziva Gluhim identitetom?

Uzimajući u obzir dugačak put koji neki od nas moraju prewalkati, možemo li identificirati neke zajedničke stadije tog puta prema Gluhom identitetu?

Sljedeći opis stadija razvoja Gluhog identiteta dolazi iz rasprave s grupom odraslih Gluhih iz Australije. Opisani stadiji su ovdje samo okvir za vođenu raspravu.

Konfuzija

Konfuzija nastaje iz spoznaje da osoba nije ista kao svi drugi u obitelji. Rana bliskost s roditeljima i obitelji, koju većina djece ima, pomaže, ali nije uvijek dostatna da bi dijete razumjelo svoje mjesto u svijetu.

Gluha djeca iz čujućih obitelji će vjerojatnije osjećati zbunjenost zbog ove razlike no Gluha djeca iz Gluhih obitelji, iako čak i ona mogu iskusiti određenu zbunjenost.

Frustracija/Bijes/Sram

Emocionalne reakcije frustracije, bijesa i srama su normalni, prirodni odgovori na pomanjkanje prihvaćanja ili razumijevanja od strane ljudi u neposrednoj okolini gluhe osobe. Gluha osoba može internalizirati ove emocije, razvijajući neku vrstu samomržnje, ili ih može izraziti u obliku eksplozivnih napadaja ili perioda u kojima odbija suradnju.

Istraživanje

U jednom trenutku života, gluha će osoba početi detaljnije istraživati mogućnosti vlastitog identiteta, tako što će, na primjer, birati druženje s Gluhima ili čujućima ili tako što će birati učenje znakovnog jezika ili vježbati vještinu govorenja. Pristup ovim grupacijama i dostupnost informacijama su iznimno važne za ovaj stadij. Jedna od najvećih teškoća u ovom stadiju je manjak informacija o Gluhim ljudima, povijesti Gluhih i kulturi Gluhih. Teško je razviti identitet Gluhe osobe ako ove informacije nisu lako dostupne.

Identifikacija/Odbijanje

Poistovječivanje subjekta s jednom ili više grupacija može biti pokusno na neko vrijeme. Na primjer, gluho dijete čujućih roditelja koje pohađa redovnu školu može se identificirati sa zajednicom Gluhih u naletu entuzijazma što je konačno našlo mjesto kojem pripada, samo da bi iskusilo teškoću bivanja prihvaćenim od strane članova zajednice Gluhih. Nakon toga, osoba može ponovno promisliti, možda čak i odbaciti, identifikaciju s ovom grupacijom.

Gluho dijete iz Gluhe obitelji može biti uvjeren da se može sasvim

dobro uklopiti u čujući svijet i odbaciti zajednicu Gluhih. Ipak, nakon što iskusi odbijanje od strane čujućeg svijeta, ova osoba može sagledati zajednicu Gluhih posve novim očima, punim poštovanja.

Ambivalentnost

Osjećaj ambivalentnosti se može pojaviti nakon početnog osjećaja identifikacije s grupom, nakon što osoba iskusi negativne aspekte grupe. Ovakvi osjećaji često nastaju kad osoba vidi članove grupe kako se ponašaju na način koji potvrđuje negativne stereotipe koje drugi imaju o grupi, kao, na primjer, gluhe osobe su pasivne ili se ponašaju bedasto. (Goffman, 1963.).

Prihvaćanje

Do prihvaćanja osobnog i socijalnog identiteta dolazi kada osoba ima dovoljno informacija i iskustava da bi mogla znati tko je i gdje pripada. Prihvaćanje znači da je osobi ugodno sa samim sobom i s reakcijama koje može dobiti, kako od ljudi čijoj grupi pripada, tako i od onih izvan te grupe. Prihvaćanje omogućuje osobi da nastavi sa svojim životom, razvija odnose s drugima i učinkovito funkcionira u odabranom socijalnom okruženju.

Ovih šest stadija samo su smjernice. Vrijednost formuliranja identiteta Gluhih na ovaj način je u tome što on pruža okvir u kojemu se mogu iznijeti na vidjelo osobne priče Gluhih o njihovim iskustvima, a koje nam eventualno mogu pomoći da se pojasni proces razvoja identiteta Gluhih.

Razumijevanje procesa razvoja identiteta može biti lakše ako usporedimo iskustva Gluhih s iskustvima drugih manjinskih grupacija. U australskom kontekstu, postoje vrijedne usporednice koje se mogu povući s Aboridžinima.

Iako se kultura Aboridžina prenosi s roditelja na djecu, mnoge generacije djece Aboridžina su udaljene od svojih bioloških roditelja od strane bijelaca i smještena u bjelačke udomiteljske obitelji. Vlast koja je smatrala kako je to najbolje za njih ih je poticala da postanu što je moguće više slična bijelcima. Čak i one aboridžinske obitelji koje su ostale netaknute, često su se trudile prilagoditi bjelačkim vrijednostima, bez straha i uslijed učinkovitog "pranja mozga".

Zajednica Aboridžina je bila desetkovana - većina njihove kulture i jezika je izgubljena - ali je jak aboridžinski identitet prevladao i imao uzmahe tijekom posljednjih nekoliko desetljeća. Oni Aboridžini koji su odrasli uz bijelce, vratili su se u potragu za svojim identitetom, a taj proces ima puno paralela s Gluhima.

U vremenu u kojemu mnogi Gluhi osjećaju da takve obrazovne prakse u kojima se većina školuje prijete mogućnosti da gluho dijete razvije svoj identitet kao Gluha osoba, za nas je iznimno važno da razumijemo proces razvoja identiteta. Moramo biti u mogućnosti da ga učinimo lakšim za one gluhe ljude koji prolaze krize identiteta.

(The Deaf Way, str. 40-43)

*prevela Sandra Banić
odabrao Angel Naumovski*

TKO SAM JA? – VRSTE IDENTITETA KOD GLUHIH

Jeste li se ikada zapitali «Tko sam ja?». Odgovor na to pitanje govori nam o našem identitetu. Identitet čine ponašanja i osobine po kojima je netko prepoznatljiv i koje ga čine pripadnikom neke grupe – to je nešto što dijelimo s određenom skupinom ljudi. Tako će netko na pitanje «tko sam ja?» odgovoriti Hrvat, Srbin, Rom, netko će odgovoriti katolik, musliman, netko će reći ja sam crnac, homoseksualac, žena, punker... Dakle, postoje različite vrste identiteta. Ono što prvo kažemo kao odgovor na to pitanje je baš ono što nas najviše određuje, što nam je najvažnije i što želimo drugima istaknuti kao ono što nas čini pripadnikom neke skupine. Identitet se obično «učvršćuje» oko 18. godine, ali se može i kasnije, tijekom života, mijenjati.

Pripadnici manjine (po boji kože, nacionalnosti, vjeri, seksualnom opredjeljenju i sl.) razvijaju poseban kulturalni identitet. Gluhe su osobe također pripadnici manjine – male zajednice koja ima svoja pravila ponašanja, običaje, vrijednosti, jezik i kulturu. Baš kao što postoje faze razvoja identiteta kod drugih manjina, tako i kod gluhih osoba postoje različite vrste identiteta.

Što ste odgovorili na pitanje «tko sam ja?»? Ako ste rekli «ja sam gluha osoba», tada vjerojatno imate gluhi identitet. Ako ste odgovorili «ja sam osoba oštećena sluha», vjerojatno imate čujućii identitet. Ali, nije to baš tako jednostavno. Postoje četiri faze identiteta kod gluhih osoba. To su: čujućii identitet, marginalni identitet, radikalni identitet i bikulturalni identitet. Gluha osoba može po redu prelaziti

od čujućeg do bikulturalnog identiteta, može se vraćati na prijašnji identitet ili trajno ostati u jednoj fazi identiteta. Ukratko ću objasniti značenje svakog od navedenih identiteta pa pokušajte otkriti u kojoj se skupini nalazite.

ČUJUĆII IDENTITET – OSJEĆAJ MANJE VRIJEDNOSTI I OSAMLJENOST

Gluhe osobe koje imaju čujućii identitet su najčešće one koje nisu rođene gluhe već su sluh izgubile u kasnijoj dobi. U tu skupinu spadaju i gluhe osobe koje su pohađale redovne škole ili oralne škole koje zabranjuju znakovni jezik i promiču filozofiju da gluhih ni nema jer svi imaju bar male ostatke sluha koje se može «nabildati». To su oni čiji roditelji nikad nisu prihvatili da imaju gluho dijete. Ipak, «čujućii gluhi» često kasnije u životu dođu u kontakt s gluhima i postepeno shvate da pripadaju njima pa se njihov identitet dalje razvija i mijenja.

Gluhe osobe koje imaju čujućii identitet žele čuti, smatraju se «nepotpunima», imaju loše mišljenje o gluhima i znakovnom jeziku, smatraju da su čujućii pametniji, bolji i zdraviji od gluhih osoba. Izbjegavaju druženje s gluhima, smatraju se više vrijednima od gluhih koji koriste znakovni jezik. Žele se družiti s čujućima i biti dio njihova svijeta. Često su osamljeni, izolirani, nesretni što ne čuju i zbog toga što osjećaju da ih čujućii zapravo ne prihvaćaju. Mnogi bi sve dali da mogu čuti, ne prihvaćaju svoju gluhoću i ustvari se osjećaju manje vrijednima, iako u kontaktu s gluhima smatraju da su vrjedniji od njih jer

govore i odlično očitavaju s usana. Međutim, neki od njih nerazumljivo govore i imaju velike teškoće u komunikaciji s čujućim osobama, ali, ili toga uopće nisu svjesni, ili to sami sebi ne žele priznati. Gluhe osobe s čujućim idetitotom često su depresivne, nezadovoljne svojim životom, ljute na sudbinu koja im je uskratila sluh.

Oni misle da je gluhoća invalidnost. Žale one gluhe koji komuniciraju znakovnim jezikom, smatraju da je taj jezik primitivan i da ga treba zabraniti. Ponosni su što ne znaju znakovni jezik jer to njima «ne treba». Vjenčaju se za čujuće osobe. Smatraju da je kultura gluhih glupost, nešto što ne postoji. Srame se što su gluhi. Smatraju da gluha djeca trebaju ići u čujuće škole. Misle da se gluhi moraju prilagoditi čujućima. Kad god je moguće prave se da čuju. Idu na operaciju ugradnje kohlearnog implantata (umjetne pužnice) i često očekuju «čudo» pa su razočarani nakon što shvate da ih operacija nije pretvorila u čujuću osobu.

MARGINALNI IDENTITET – NE ZNAM NI SAM TKO SAM

Gluhe osobe koje imaju marginalni identitet su one koje ni same ne znaju gdje pripadaju, tj. ne pripadaju nigdje – ni među gluhe niti među čujuće. Nigdje nisu «doma». To su obično gluha djeca čujućih roditelja koji ih ustvari ne prihvaćaju kao gluhu djecu, već od njih žele napraviti čujuće; to su oni koji su išli u redovne ili oralne škole. Često se dive čujućima i

oponašaju ih, a potajno im zavide i mrze ih. Preziru gluhe, ali se ugodno osjećaju među njima. To su oni gluhi koji se ne znaju ponašati ni na «čujućim» niti na «gluhi» način. Često su ogorčeni, osjećaju se samima i neprihvaćenima. Obično ne poznaju dobro znakovni jezik i smatraju, kao i gluhi koji imaju čujućim identitet, da to nije pravi jezik. Kod njih stalno dolazi do promjena – čas su im «bolji» gluhi, čas čujućim. Kao da se još traže.

Gluhi s marginalnim identitetom ni sami ne znaju što osjećaju prema gluhima – ponekad mrze što su gluhi, a ponekad to prihvaćaju. Osjećaju se neprihvaćenima i odbačenima od strane gluhih i od strane čujućih. Smatraju da uz znakovni jezik obavezno treba govoriti. Ne osjećaju se ni kao gluha ni kao čujuća osoba. Nemaju jasne stavove o školovanju gluhih, o njihovim sposobnostima i kulturi. Kad postanu roditelji, neće s djetetom komunicirati znakovnim jezikom već samo govorom. Kod nas marginalni identitet često imaju oni koji su iz oralne ili redovne osnovne škole došli u školu za gluhe.

RADIKALNI IDENTITET – BIJESAN I ZALJUBLJEN U GLUHOĆU

Radikalni gluhi, baš kao i radikalni crnci, «otkrili» su, tj. osvijestili svoju Gluhoću kao nešto važno. To su gluhi s velikim G. Nemaju više marginalni identitet već postaju «zaljubljeni» u gluhoću, ali pri tome pretjeruju. To je često prolazna faza nakon koje slijedi razvoj bikulturalnog identiteta koji također podrazumijeva veliko G, ali na drugačiji način, ne vrijeđajući

druge. Radikalni Gluhi prihvaćaju samo ono što je vezano uz gluhe, a čujuće smatraju neprijateljima. Odbacuju gluhe koji govore, nose slušne aparate ili imaju umjetnu pužnicu.

Smatraju da treba odbaciti sve što je vezano uz čujuće osobe i da je dobro i vrijedno samo ono što ima veze sa svijetom gluhih. Prevladava bijes prema čujućim osobama. Ova faza nije neobična i javlja se kod većine manjina, a do toga dolazi zbog ugnjetavanja manjine od strane većine. Tako npr. u radikalnoj fazi crnci mrze bijelce, protive se međurasnim brakovima, miješanim školama, bijelcima u njihovoj zajednici i sl.

Baš tako i Gluhi koji imaju radikalni identitet odbacuju sve što je vezano uz svijet čujućih. Čujuće osobe su loše, pokvarene, iskorištavaju gluhe. Do takvih ekstremnih stavova dovele su ih nepravde, poniženja i omalovažavanje od strane čujućih osoba, ali oni to generaliziraju na sve čujuće, pogrešno smatrajući da su svi isti. Radikalni identitet često nalazimo kod gluhih koji su išli u redovne ili oralne škole, nakon što uđu u društvo gluhih i shvate koliko bi im život bio lakši da su ih prije upoznali, poznavali znakovni jezik, imali tumače.

Postanu radikalni kad uvide koliko im je djetinjstvo i školovanje bilo teško i puno odricanja, bez igre i zabave. Uporno su im ponavljali da će napornim vježbanjem govora i slušanja postati «kao čujućim», pa kad shvate da to nije istina postaju

ljuti, ogorčeni i nalaze spas, smirenje, prihvaćanje i razumijevanje među gluhima. To je za njihovo psihičko zdravlje vrlo pozitivna faza i često prolazna stepenica do bikulturalnog identiteta.

Radikalni Gluhi imaju manje psihičkih problema od gluhih koji imaju čujućim ili marginalni identitet. Imaju svoju zajednicu u kojoj se osjećaju prihvaćenima, jednako vrijednima i korisnima. Ipak, emocije neprijateljstva, ogorčenosti, bijesa i ljutnje prema čujućim loše utječu na kvalitetu njihova života.

Radikalni gluhi smatraju da u svijetu gluhih nema mjesta čujućim. Misle da čujućim ne pomažu gluhima, da ih ne razumiju, loši su i ugnjetavaju gluhe. Vjeruju da svi gluhi moraju komunicirati znakovnim jezikom. Smatraju da je učenje gluhe djece govoru gubljenje vremena. Ponosni su što su gluhi, vjenčaju se isključivo za gluhe osobe. Kritiziraju i odbacuju gluhe koji ne misle kao oni. Sretni su kad dobiju gluhu djecu.

BIKULTURALNI IDENTITET – SAMOPRIHVAĆANJE I PONOS

Nakon radikalne faze slijedi zadnja faza razvoja identiteta gluhih – bikulturalni identitet. Ta vrsta identiteta znači da gluha osoba živi u dva svijeta – gluhom i čujućim. Neki gluhi nakon što prođu prve tri faze dođu do bikulturalnog identiteta, a neki tu fazu ne dostignu nikada. Neki gluhi, takoreći već od rođenja imaju bikulturalni identitet – to su oni gluhi koji imaju gluhe roditelje te žive u dva svijeta – gluhom i čujućim.

Bikulturalni identitet je «najzdraviji» identitet. Gluhe osobe koje imaju bikulturalni identitet zadovoljni su što su gluhi, ponosni su na znakovni jezik i svoju kul-

туру, ali prepoznaju da i Gluhe i čujuće osobe imaju slabosti i prednosti. Žive podjednako dobro prilagođeni u oba svijeta – zajednica Gluhih njihov je «dom», ali prihvaćaju čujuće osobe, imaju prijatelje među njima, prihvaćaju i one gluhe koji govore i ne poznaju znakovni jezik ili one koji imaju umjetne pužnice. Priznaju svakoj gluhoj osobi pravo na izbor, bez osuđivanja i odbacivanja.

Bikulturalni gluhi dobro se osjećaju i s gluhima i s čujućima, iako su ponekad na njih ljuti (kad nemaju strpljenja, ignoriraju ih ili im uskraćuju prava). Smatraju da su znakovni jezik i govorni jezik dva jezika koji jednako vrijede. Svejedno im je čuje li njihovo dijete ili je gluho. Učit će svoje dijete znakovnome jeziku i omogućiti mu druženje i s gluhima i s čujućima. Kad su u društvu s čujućima ponosni su što su gluhi. Smatraju

da gluhoj djeci treba poučavati na znakovnom jeziku, ali da je veoma važno opisati ih. Ne misle da je neka osoba dobra ili loša ovisno o tome čuje li ili je gluho.

UTJECAJ IDENTITETA NA PSIHIČKO STANJE GLUHE OSOBE

Pokazalo se da identitet utječe na mentalno zdravlje gluhe osobe. Ali, to ne znači da svi gluhi koji imaju čujući identitet imaju puno psihičkih problema, a oni s bikulturalnim identitetom ih uopće nemaju. Ipak, među gluhima koji imaju čujući ili marginalni identitet ima puno više onih koji imaju psihičke probleme. Sjetit ćete se odmah gluhih koji odbijaju društvo gluhih, druže se samo s čujućima ili gluhima koji su slični njima, a najčešće su jako osamljeni i nesretni. Obično su «čudni», neki su čak već na prvi pogled neobični

i vidljivo je da imaju psihičkih problema.

Svoju gluhoću treba prihvatiti, shvatiti da biti gluho ne znači biti manje vrijedan ili «oštećen». Gluhi su različiti, baš kao i čujuće osobe. Kakvi smo ne određuje stanje sluha već puno drugih, važnijih stvari. Znakovni jezik je prekrasan jezik na koji gluhi trebaju biti ponosni, prenositi ga na svoju djecu i čujuće prijatelje. «Svaka ptica svome jatuu leti» - to je prirodno i poželjno. I stranci u nekoj zemlji drže se zajedno, imaju svoje klubove. Tako da je sasvim normalno, lijepo i važno da gluhi budu zajedno, ujedinjeni te da prihvaćaju jedni druge bez obzira na identitet. Tek tada moći će se izboriti za svoja prava i za bolji život budućih generacija Gluhih.

Vaša Vesna

išljanja - razmišljanja - razmišljanja - razmišljanja - razmišljanja - razmišljanja - razmišljanja - razmišljanja -

KRIZA IDENTITETA GLUHOG ČOVJEKA

Ima li razlike između gluhog i čujućeg čovjeka, ako se polazi od pitanja anatomije ljudskog organizma?

Mnogi će sigurno reći da uopće nema razlike, a s time se možemo i moramo složiti. Možemo li onda zamisliti da nema razlike u obrazovanju između gluhog i čujućeg čovjeka?

Tu prestaje svaka sličnost između gluhog i čujućeg čovjeka. Ta je razlika najizraženija po pitanju međusobne komunikacije.

Osobno vjerujem da to nije tako. Razlog leži u tome što je svaki čovjek posebna osoba, bilo da je gluho ili čujući, ili osoba s drugačijim obilježjima.

Zašto mnogi gluhi ne znaju što znači riječ Individua, a vrlo dobro znaju što je to pojedinac?

Davne 1986. godine, kada sam po prvi put došao u klub gluhih na staroj adresi Kneza Mislava po prvi puta sam vidio drugi svijet gluhih i to potpuno drugačiji od mojeg svijeta, svijeta u kojem sam se dotada susretao s gluhim prijateljima iz Suvaga i s drugim gluhim ljudima. Jesam li se razočarao ili barem doživio neki blagi šok ulaskom u jedan sasvim drugačiji klub gluhih? Moguće, no vrlo brzo sam se navikao na gluhe u tom klubu.

Tamo sam sreo Sanju Tarczay po drugi puta, nakon što smo se već upoznali u ustanovi za profesionalnu orijentaciju gdje smo pisali

testove za daljnji smjer školovanja. Sanja, kao svaka normalna gluha osoba, je dosta slična mom svijetu - može se reći da je čak pripadala momem svijetu. Našli smo se u tom klubu, a Sanja je tamo stalno dolazila jer se u klubu stvarno osjećala kao među svojim. Odmah smo započeli razgovore o tome što znači klub gluhih, posebno za gluhog čovjeka, te što taj klub znači za cijelo društvo gluhih osoba.

Raspravljali smo o tome kako su gluhi ljudi ustvari tako različiti od čujućih, no na kraju smo gotovo zaključili da ipak nisu, jer koliko

je razlika među čujućim ljudima, toliko ih ima i među gluhima.

Dakle, nismo otkrili toplu vodu. Postoje čujućí ljudi koji su obrazovaniji pa se druže sa sličnim ljudima. Ista situacija je kod gluhih ljudi: oni s višim obrazovanjem druže se s obrazovanijima, a gluhi nižeg obrazovanja druže se sa svojim niže obrazovanim gluhim ljudima. Isto tako postoje čujućí koji vole upoznavati gluhe ljude i postoje gluhi ljudi koji vole upoznavati čujuće, čak nauštrb gluhima.

Dok sam proučavao novi svijet gluhih u tom klubu, Sanja i ja smo nastavili razgovor o tome zašto su gluhi koji dolaze u taj klub ostali pri takvom obrazovanju. Pričali smo o tome kako takvi gluhi vrlo dobro znaju što je to pojedinac kao osoba, no nisu mogli dokučiti što znači riječ individua. To su u biti dvije različite riječi, ali istog značenja.

Da li to znači da su gluhi iz Suvaga bolje obrazovani? Moguće je, ali to nije bitno. Bitan je uvjet okoline koji utječe na razvoj psihologije gluhog čovjeka. Gluhi čovjek treba imati okolinu koja će ga poticati da ide stepenicu više, u potrazi za boljim načinom života, u potrazi za zadovoljenjem viših prioriteta, želja i posla, u potrazi za novijim odgovorima na raznorazna životna pitanja. Gluhi ljudi koji su završili kakvu-takvu srednju školu nemaju mogućnosti usavršavati se u nekoj boljoj školi ili na fakultetu.

Postoji još mnogo faktora- tu su najveći utjecaj sam roditeljski dom, pa onda utjecaj društvene okoline i na kraju osobni povratni utjecaj na okolinu, koliko gluhi čovjek

uopće može na nju utjecati. Ako su svi nabrojani utjecaji toliko pozitivni na samog gluhog čovjeka, taj čovjek će moći doći do punog izražaja.

S druge strane, gluhi čovjek koji je zakinut za nekoliko ili skoro za sve navedene stvari, poput nemogućnosti odabira boljih srednjih škola, nastavka obrazovanja na fakultetu ili nemogućnost stjecanja boljih zanimanja ili drugih izvora životnih radosti, dolazi do toga da postaje nesretan zbog vlastitih ograničenja.

Istina je da gluhi čovjek ima ograničenja u pogledu komunikacije, no to se ograničenje može svesti na razumnu granicu. Kako se to može postići? O tome ćemo u drugom dijelu ovog članka. S takvog polazišta, gluhi čovjek gubi nadu u mogućnost poboljšanja vlastitog života, ostaje tamo gdje su drugi gluhi također doživjeli sličnu sudbinu.

Jedan gluhi čovjek se prepoznaje u drugim gluhima i zato se druže. Po takvom pristupu, naš klub uopće se ne razlikuje od drugih klubova koji se osnivaju prema interesima određenih krugova ljudi- planinari osnivaju planinarski klub, fotografi amateri svoj fotoklub i sl.

Dakle, klub gluhih ima pozitivnu stranu, on omogućava da gluhi čovjek ne ostane sam. No tu je negativna strana tog kluba, tj. određeni sindrom- gluhi ljudi nižeg obrazovnog statusa stalno se vrte u istom društvu te im dani postaju monotoni, a stalno traže mogućnosti izlaska iz opisane situacije. To zasigurno nije dobro te oni zato nemaju nade za bolje sutra. Što je dovelo do takvog stanja u klubu gluhih?

Zapadni individualizam

Ponavljamo, kada neki gluhi čovjek prolazi kroz pubertet i kroz preispitivanje vlastitog identiteta, on traga za što više odgovora na životno postavljena pitanja. Ali kroz takvo razdoblje isto prolaze i čujućí mladići. Zato ne smijemo reći da su gluhi mladići doista različiti od čujućih mladića.

Čujućí mladići imaju probleme s vlastitim identitetom i tragaju za idealnim uzorima. Isprobavaju razne stranputice kako bi došli do vlastitog puta za daljnji život. Na isti način prolaze i gluhi mladići. Životno traganje za raznoraznim odgovorima ne prestaje niti kasnije, u zrelijoj dobi, bilo kod gluhog, bilo kod čujućeg čovjeka.

Postoji li onda uopće kriza identiteta gluhog čovjeka?

Mnogi postavljaju to pitanje misleći time kako se identitet gluhog čovjeka doista izgubio u onom klubu- ili se gluhi čovjek nije udostojio doći do vlastitog stava ili je posrijedi nešto drugo. Gluhi ljudi misle da je identitet gluhog čovjeka nešto određeno nabrojenim karakteristikama gluhog čovjeka, te da bi zato mogao biti ponosan ako takav identitet postoji. No, u biti, to je više stvar fikcije.

Ja sam, kao mladić, tragao za raznoraznim odgovorima, i moram priznati da odgovore na mnoga pitanja nisam ni do danas dobio. Mnogi drugi, bilo čujućí bilo gluhi, također neće dobiti sve odgovore. Dakle, ja kao gluhi čovjek nisam toliko različit od čujućih ljudi. Ako ne postoji kriza identiteta čujućeg čovjeka, zašto bi onda postojala kriza identiteta gluhog čovjeka? Vjerojatno sam onda trebao dodati uz naslov: " Kriza identiteta gluhog čovjeka ne postoji!"

No, još nismo završili pa ćemo malo prostudirati samu krizu.

Postoji društveni sustav prije Domovinskog rata i onaj koji je nastao nakon njega. To je najbitnija veza jer odgovor na nju bitno utječe na hrvatsko društvo- na čujućeg i na gluhog čovjeka koji ovdje živi.

Prije je društveni sustav bio građen na socijalističkom aspektu uređenja- svatko tko je rođen u to doba imao je besplatno obrazovanje sukladno njegovim sposobnostima, svatko je mogao nakon završene srednje škole i fakulteta dobiti posao (naravno, ne odviše lako, ali u načelu se moglo brže zaposliti nego sada), svatko je dobivao plaću i bio je adekvantno situiran, mnogi su imali društvene stanove i mogli su si priuštiti i vikendicu, npr. Imali su besplatno zdravstveno osiguranje i druge prednosti.

Može se reći da je u to doba teklo med i mlijeko, slikovito rečeno. Ali istovremeno Sjedinjenje Američke Države i druge zapadnoeuropske države, kao napredne kapitalističke zemlje, slovali su kao obećana zemlja! Socijalizam i kapitalizam nisu nikada išli zajedno. Pa ne znam zašto su ljudi u zemljama socijalnog blagostanja (među inim i naša Jugoslavija) redovito htjeli otići (ili prebjeći) u kapitalističke zemlje i tamo pokušavati živjeti kao bogati ljudi.

Pokojni prof. Mirko Krapež, s kojim sam se prije, kao mladić, susretao, bio je svjetski putnik, proputovao je cijeli svijet pa sam od njega čuo raznorazne dogovštine s tih putovanja- slušao sam razne priče o njegovim doživljajima u socijalističkim i kapitalističkim zemljama. Pitao sam ga tada gdje je bolje živjeti, a odgovor je bio kratak: "Lijepo je svugdje, ali doma

je najljepše." Naravno da pri tome nije mislio da je bivša Jugoslavija najbolja država na svijetu; mislio je na korijene- svakome je dom tamo gdje je rođen. Ili čak bolje rečeno, tamo gdje se čovjek dobro osjeća, tamo mu je pravo mjesto življenja!

Postavljao sam mu razna pitanja o tome kako je biti gluhi čovjek u tim "naprednim" zemljama, i uvijek je odgovarao da je problem gluhih u njima gotovo identičan našim problemima ovdje. Uvijek bi nadodao da je i problem čujućih mladih ljudi u kapitalističkim zemljama isti kao i u socijalističkim, samo što se to predstavljalo na različiti način.

U jednom razgovoru, pokojni profesor i ja dotakli smo teme o krizi identiteta čovjeka općenito, pa mi je pričao o tome kako na Zapadu ljudi sve više postaju samotnjaci, da žene rađaju sve kasnije te da se djeca rađaju sve više izvan braka i da su rastave sve češće, a da su prioriteti kapitalističkog čovjeka, bilo čujućeg bilo gluhog, doista promijenjeni u odnosu na deset godina ranije. Razlog tomu jest da ovdje kapital igra puno veću ulogu u ljudskom uređenju.

Kapitalizam je orijentiran prema profitu, dok je socijalizam bio orijentiran na duhovno bogatstvo čovjeka pored socijalnog blagostanja. Prvobitni znaci demokracije potjecali su iz grčke helenistike, gdje su grčki mislioci shvatili pravednost uravnoteženja različitih mišljenja i tako promovirali demokraciju koja se kasnije proširila na atlantskoj strani Europe te na američkom kontinentu, gdje su se razvile najsnažnije kapitalističke države.

Njemački protestantizam je također snažno utjecao na razvoj

kapitalizma, tako da je kapital imao i imat će još podosta vremena snažan utjecaj na tamošnje ljudsko društvo. Tako se čujući čovjek sve više otuđuje od duhovnog bogatstva, kakvo su imali narodi u bivšim socijalističkim zemljama. Prozapadni ljudi sve više gledaju na novac kao na osnovno mjerilo uspjeha u ljudskom društvu pa se natječu tko će više zarađivati.

Gluhi čovjek na Zapadu također mora imati posao da bi opstao u društvu- iako su ograničeni zbog sluha, ipak pronalaze odgovarajući posao i pokušavaju se osamostaliti u društvu, često s velikim uspjehom. Ima gluhih ljudi koje kapital ne zanima pa se posvećuju drugim životnim putovima, kao što su istraživanje porijekla identiteta gluhog čovjeka i sličnih stvari koje označavaju prosperitet gluhog ljudskog društva. No utrka za novcem je učinila svoje, tako da u zadnje vrijeme imamo dosta gluhih samaca, gluhe žene sve kasnije rađaju te broj rastave među gluhim parovima raste. Na kraju mi je prof. Krapež rekao da je takav zapadni individualizam.

Postoji li uopće kriza identiteta gluhog čovjeka?

Odlaskom Jugoslavije te okončavanjem Domovinskog rata Hrvatska je stasala kao nova država s takozvanim kapitalističkim uređenjem. Gluhi ljudi su se morali prilagoditi novonastaloj situaciji i, kako je profit sve više pritiskao hrvatsko društvo, i čujući i gluhi ljudi imali su dosta problema s prilagodbom.

Pritisnuti dolaskom demokracije, o kojoj smo na početku Domovinskog

rata graktali te koju smo priželjkivali, sada kada se financijska i moralna kriza dosta produčila, mnogi čujuć i gluhi ljudi zapravo priželjkuju i sigurno dozivaju Jugoslaviju.

Gluhi, posebno stariji, ljudi, koji su rođeni i dobro živjeli u Jugoslaviji, stalno ponavljaju kako je njima bilo bolje u bivšoj državi, te da ovo što se njima sada događa uopće nije dobro niti moralno i pravedno. U novom uređenju, nakon Domovinskog rata, zapadni individualizam sve jače kuca na naša vrata, zagrižući dostojanstvo identiteta čovjeka, pa i onog gluhog. Dakle,

postoji kriza identiteta čovjeka, ali ne treba identitet dijeliti na gluhi i čujuć, jer sve je to na kraju jednako.

Kako li će se gluhi čovjek snaći s novonastalom situacijom zapadnog individualizma u našem hrvatskom društvu? Treba prekinuti negativne misli. Treba prisiliti gluhe da misle o nečemu drugome, što će im donijeti prosperitet.

Gluhi trebaju postaviti realne ciljeve, nešto što mogu napraviti u okviru svojih sposobnosti. Isto tako trebaju specificirati svoje poslove i učiniti ih provedivima, jer razum-

ljivo je da gluhi imaju nesagledive prepreke na takvom području.

Gluhi trebaju poraditi na samopouzdanju, jer bez njega će teško imati vlastiti stav u odnosu na društvo koje ih okružuje.

Gluhi trebaju pružiti sebi stvari koje vole, što je osnova za održavanje osjećaja unutarnje sreće. Tada će gluhi čovjek biti optimist i pozitivno zračiti na ljude oko sebe, što je veliki plus za samog gluhog čovjeka. To je ujedno pravi identitet njegove osobitosti.

mr.sc Zlatko Orct

išljanja - razmišljanja - razmišljanja - razmišljanja - razmišljanja - razmišljanja - razmišljanja - razmišljanja -

FRUSTRIRANA SAM

Pitam se ponekad je li mi gluhoća dana od Boga ili je to nesretan niz okolnosti?

Najviše sam frustrirana što se zbog gluhoće stalno moram dokazivati, što kod mene izaziva borbeni duh kojeg imam previše. Umara me to. Želim se ujutro probuditi spokojna znajući da će mi dan biti miran, bez stalnih misli o borbi za ravnopravni status u društvu među „čujućima“. Evo svježeg primjera.

Zaposlena sam u jednoj firmi gdje radim u okruženju koje me prihvatilo u toj mjeri da s nikime nemam sukoba, osim s pravnikom koji me, na neki način, diskriminira. Šefovi mi daju zahtjevnije poslove koje s lakoćom obavljam, ali sam plaćena niže no moji kolege iz istog radnog okruženja. Svi oni ostavljaju dojam velike zaposlenosti jer su non-stop na telefonu, a prava je istina da od tih telefonskih razgovora 70% otpada na privatne razgovore, i naravno da nikad ne stignu obaviti svoj posao na vrijeme.

A ja? Ne telefoniram, ne gubim vrijeme te prije roka i brzo obavim posao, tako da veći dio dana provedem u dosadi. Internet je nedavno ukinut, tako da nemam niti priliku da ubijem vrijeme do kraja radnog vremena. Svi kolege imaju SSS, dok ja imam VŠS. Razlika u znanju je velika. Pisala sam zahtjev za povećanje plaće, koji mi je i odobren, ali to povećanje bilo je mizerno- opet sam plaćena slabije od svojih kolega.

Po primitku novog ugovora o radu napisala sam prigovor i napravila boom- neka se i moj glas čuje. Iskreno, bila sam u dilemi da li da napravim tako nešto, jer sam strahovala od najgoreg mogućeg rješenja – otkaza. Dugo radim u toj firmi i, da sam loše radila, već bih otkaz dobila, a svojim radom i guranjem u nova znanja, koja sam usvajala tako što sam prošla sva radna mjesta u upravi, napravila sam od sebe kvalitetnog radnika, koji, eto, ima hendikep, a to je gluhoća.

Pravnik naše firme, koji bi trebao štiti interese radnika, dobacuje neumjesne komentare na izgled mojih kolegica, pa tako i na moj, što ne trpim nikako. Još samo čekam da bude nasrtljiv, pa da dobije nogom u ono mjesto. Ma-

jke mi. To bi mi pružilo veliko zadovoljstvo, jer je pravnik taj koji koči moj napredak u poslu. Pravnik je taj koji korigira povišice jer mu direktor daje otvorene ruke.

I kad sam pisala prigovor na korekciju moje plaće, navela sam i nekorektno ponašanje pravnika. Tako je nastao boom. Pravnik je počeo ispitivati kolege o meni i svi su me podržali. U cijeloj toj priči me smeta što se stalno provjerava što radim i kako radim, a nitko od njih neće direktno mene pitati kako bih mogla dokazati kakvo znanje imam. Pravnik se cijelo vrijeme ponaša kao da mi je ovaj posao bogomdan i kao da bih trebala biti sretnija od mnogih koji posao uopće nemaju.

Bila bih sretna da ne moram trpjeti poniženje od njega svaki dan. Na ovaj ili onaj način.

Previše sam frustrirana da bih dalje pisala.

Tihana Dugonjić

zadnji dan izleta, krenuli smo za Kreševo. Kreševo je poznato po franjevcima, ali i po vrsnim kovačima koji su nastanili to mjesto. Samostan je predivan, svježe obnovljen i također ima lijepu i veliku zbirku (kovački alati, okovana jaja, etnografska zbirka). Za povijest kreševskog samostana bitan je fra Grgo Martić koji je bio njihov promicatelj i prosvjetitelj, sakupljač zbirki, prevoditelj, učitelj, svećenik. Pisac Miljenko Jergović u svojem djelu Glorija in excelsis piše o Sarajevu, Zagrebu i – Kreševu.

Spustili smo se s povišenog samostana u mjesto gdje smo kupili okovana jaja, najpoznatiji i vrstan suvenir. Jaja su mogli okovati samo vrsni majstori, a taj test su prolazili svi kovači kako bi dokazali svoje umijeće te kako bi mogli uzdržavati svoju obitelj.

Nakon Kreševa krenuli smo za Travnik. Nedaleko vlašićke planine stali smo kod jedne male drvene kuće i kupili vlašićki sir: bijeli u vodi i tvrdi kolut, fantastičan je!

U Travniku smo stali na pozna-

tim Plavim vodama, slapovima s mostićima i kafićima i restoranima, nešto smo pojeli, popili "kavu" koju nude s rahat lokumom. Vode su zaista plave, čisto je, lijepo i bajkovito uređeno, s vrtićima, zelenilom, patuljcima.

Posjetili smo rodnu kuću nobelovca Ive Andrića.

Zatim smo nastavili do Jajca, koje je za mene bilo iznenađenje. Učili smo samo o Titovom zasjedanju AVNOJ-a u Jajcu i gledali u slikicu nekog slapa. Međutim, i Jajce je nekad bilo stolno mjesto bosanskih kraljeva, sa zidinama, srednjovjekovnom crkvom, koja je arhitekturom slična dalmatinskoj (zvonik je jako sličan zvoniku sv. Dujma u Splitu), čuva moći sv. Luke. Postoje katakombe, podzemne prostorije gdje su se održavala misna slavlja kad su se kršćani skrivali pod progonom Turaka.

Tada smo posjetili onaj famozni slap. Dakle, to je nešto prekrasno- slap na rijeci Plivi, a ukrštena je i rijeka Vrbas. Čisto, šumeće, prekrasno i osvježavajuće, priroda

je čudesna!

Malo smo prošetali po Jajcu pa krenuli kanjonom rijeke Vrbas prema Banjoj Luci, kroz koju smo samo prošli do hrvatske granice.

U kasnim noćnim satima stigli smo u Zagreb, i oko ponoći sam s kolačima, jajima, sirevima i sitnicama napokon stigla kući, na radost moje obitelji.

Petra

http://www.google.hr/search?hl=hr&q=Kraljeva+Sutjeska&meta=lr%3Dlang_hr

<http://www.google.com/search?q=Sarajevo&rls=com.microsoft:hr:IE-Address&ie=UTF-8&oe=UTF-8&sourceid=ie7&rlz=117ADBF>

<http://www.visoko.ba/>

<http://www.kresevo.net/>

<http://bs.wikipedia.org/wiki/Travnik>

<http://www.jajceportal.com/>

<http://internilib.irb.hr/galerija/index.php?cat=50>

išljanja - razmišljanja - razmišljanja - razmišljanja - razmišljanja - razmišljanja - razmišljanja - razmišljanja - razmišljanja -

TITLOVE MOLIM!

Nedavno sam s prijateljem razgovarao kako je nama gluhima problem pratiti vijesti i domaće filmove na televiziji bez titlova. Osuđeni smo isključivo na strane filmove, koji su najvećim dijelom američki, a kojima je glavni cilj što više metaka ispaliti ili dignuti automobile u zrak.

Naše filmove, koji su više prilagođeni našem mentalitetu, ne možemo pratiti jer se za njih ne daju titlovi.

Dobro, ok, kužim da bi čujućima išlo na živce i odvlačilo im pažnju da se prilikom gledanja domaćeg filma titlovi prikazuju na dnu ekrana. No zar je tako teško staviti titlove na teletext (pa neka se njima posluži onaj tko želi)?

Sada se Dnevnik prikazuje na taj način i omogućava se gluhima (pa i čujućima koji iz raznih razloga ne mogu pratiti program sa zvukom- npr. mala beba koja spava u sobi pored) praćenje emisije.

No jedna me stvar u vezi tih titlova jako iznenadila. Gledam ove naše filmove izašle na DVD-u. Digitalni medij, danas vrlo raširen, ima lijepu mogućnost izbora titlova na nekoliko različitih jezika. I uzmem ja tako jedan domaći film i pogledam popis titlova: engleski, talijanski, njemački, slovenski, .. čekaj malo- a gdje je hrvatski?

Uzimam drugi film i gledam opet. Nema ga. Ne shvaćam. Od svih titlova najlakše je bilo postaviti upravo titl na našem jeziku. Nije potreban prevoditelj, lektor nema previše posla, puuuno brže se montira, no tog hrvatskog titla ipak nema.

Hvatam u ruke prvi film s engleskog govornog područja i opet

gledam popis titlova. Ma vidi, imaju titl i na engleskom. Uzimam drugi film i gledam opet popis. I tu je također titl na njihovom jeziku. Znači nije problem u titlu nego u lijenosti ili inertnosti odgovornih. Možda sam naletio baš na domaće filmove koji nemaju titlove, možda to nije slučaj sa svim domaćim naslovima.

Ne znam, ali u svakom slučaju ovo je minus domaćim izdavačkim kućama jer gube dio potencijalnih kupaca. A danas, kad je konkurencija oštra, vrijedi se potruditi i zadobiti svakog mogućeg kupca. Zato, gospodo izdavači domaćih filmskih izdanja, titlove Vas molim.

Igor Kauzlarić

mna - kolumna - kolumna - kolumna - kolumna - kolumna - kolumna - kolumna - kolumna - kolum

“ČUJ ME, EMA”

KNJIGE SU MOJ SVIJET

Već gotovo četiri mjeseca radim s knjigama, i to hrvatskim izdanjima. Na konju sam, ljudi- obožavam čitati, listati knjige, makar samo preletjeti po sadržaju, dodirnuti ih, omirisati...

To su svakakvi priručnici, zbornici, srednjoškolski udžbenici, romani, priče, poezija. Svašta vam ljudi pišu, a u nekima se i sami pronađete.

Prije nekih dva tjedna dobila sam stripove, ilustrirane knjige ukoričene u tvrde omote, u bojama ili crno-bijele. Stripovi su kultura za sebe, i većina je počela učiti čitati upravo iz stripova. Kao klinici znali smo za Texa Willera, Kapetana Marka, Ripa Kirbya, Modesti Blaise, Bleka Stenu (ne znam kako je u hrvatskoj verziji, ali misli da je on naprosto to – Blek Stena), Zagora (i Čiku, naravno).

Gluihi baš ne vole čitati, čujem. Preporučam stripove jer su ilustrirani, i ako imate bar malo novaca za Alana Forda, bar malo vremena (na zahodu?), evo vam lijepog i ugodno provedenog vremena i lagaloganog odmora uz slova i riječi.

Riječi su nam jako važne, barem jednako toliko koliko i geste. Nema sretnije osobe od mene što sam dobila ovakav posao, a k tome i kolege koji imaju razumijevanja za moju početničku nespretnost, makar sam zaista šest i pol godina katalogizirala, odnosno prebacivala kataloge u naš program, i pritom učila, no nisam mogla čitati jer nisam imala medij (knjigu, časopis, cd, novine) u rukama.

Ne mogu zamisliti ni dan bez čitanja. Koliko mi to pomaže, odražava se u mojem izražavanju, govoru, pisanju i svekolikoj komunikaciji, poimanju. Ne mogu šetati s jednog kraja grada na drugi, putovati s nekom družinom, jer moram biti pet dana po osam sati na poslu. No, vjerujem da su mi moje mjesto i posao koji radim blagoslov jer imam knjige- tihe i mirišljave (sve su nove!), živahne bojama i različitih fontova slova, koje su stvarno veliko olakšanje i vjerni suputnici.

Upravo čitam jednu svoju knjigu (kažem svoju jer sam ju posudila u Gradskoj knjižnici i vučem ju sa sobom), japanskog pisca Murakamija, koji se bavi neobičnim ljudskim sudbinama. Na vrlo suptilan način piše o vrlo nesavršenim ljudima, samoubojicama (pa Japan!),

njihovim nesretnim ljubavima, koje su osuđene na propast i ne-realizirane u realnom svijetu. Ima puno simbolike u naslovima njegovih djela, a ja obožavam simboliku, znakove.

Danas sam slučajno, pak, obrađivala knjigu, katalog slika poznate kubanske slikarice Frida Kahlo te naletila na njezin portret s majmunom. Zaustavila sam se na toj slici i tekstu uz njega, jer sam jučer pročitala negdje na internetu (Iskon, Večernji, 24 sata, ne sjećam se više), o neobičnim ljubavima između životinja, i to majmunu i piletu. Inače, majmun je svežder, no zavolio je pile i majčinski se brine o njemu, i nije svjestan da bi pile možda mogao pojesti. Vrlo neobično i dirljivo (mljac).

A Frida me danas gledala sa slike s majmunom koji ju je obgrlio oko vrata. U tekstu koji objašnjava sliku piše: “U meksičkoj mitologiji majmun je simbol plesa i raskalašenosti, no Frida ga je prikazala kao nježno i suosjećajno, brižno biće koje ju je obgrlilo oko vrata.”

Toliko kad kažemo o nekome da je majmun.

Moj tekst nema poantu, ja samo putujem kroz svoje misli i dojmove, a ta simbolika majmuna mi se provlači već dva dana kroz misli.

Ovce me isto jako preokupiraju, od mojeg naturalnog i diplomskog rada (prikaz prerađivanja vune, jer sam se bavila tkanjem i vunanim

tkanim predmetima u narodnim nošnjama). Simbolika ovce... hm. Možda i jesam malo autistična, ali to su sitnice koje mi spašavaju razum i mentalno zdravlje, koje je nekad narušeno ovom sivom monotonijom, umorom očiju i duha. Nedostaje mi zrak, svjetlost, kretanje, dinamika života koju neki imaju prijepodne, ali ja ju imam poslijepodne, čime je harmonija uspostavljena.

Pozdrav svim majmunčićima (ah da, nije li majmun- čimpanza naučio ZNAKOVNI JEZIK ?!) i majmunicama, a to mislim u smislu da budete što brižniji, nježniji i suosjećajniiji jedni prema drugima; strpljivi, baš kao ovi majmuni iz mojih novina, knjiga i mitova.

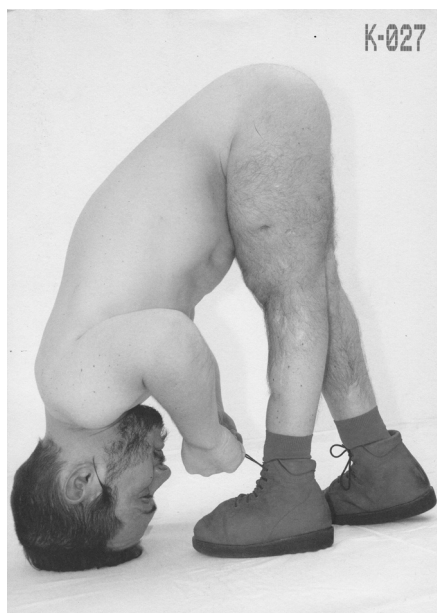
Ovoga puta bez zazivanja Eme, koja je prototip majmuna/ majmunice.

Vaša Petra

đanja - događanja - događanja - događanja - događanja - događanja - događanja - događanja - događanja

EKSTRAVAGANTNA TIJELA

Na poziv poznatog kazališnog redatelja Maria Kovača i organizatorica Festivala, voditeljica udruge Kontejner Olge Majcen i Sunčice Ostojić, sudjelovali smo na Festivalu umjetnosti invaliditeta Ekstravagantna tijela s performansom "Podvodno odmorište za jezik".

Naime, udruga Kontejner bavi se modernim multimedijalnim umjetnostima. Predložili su nam da napravimo performans koji bi prikazao kako naš "hendikep" (hm, prednost!!!) može ostaviti dubok

trag na one koji imaju "hendikep", tj. neznanje, predrasude, pokušaj razumijevanja i suosjećanja s nama "hendikepiranima".

Na tom festivalu sudjelovali su poznati umjetnici s invaliditetom, među kojima i Vojin Perić, voditelj Dramskog studija slijepih i slabovidnih "Novi život", koji su izveli svoj performans "Večera u mraku" u kojem je publika pokušala jesti zavezanih očiju, u mraku.

Udruga "Kazalište, vizualne umjetnosti i kultura Gluhih – DLAN" već dugi niz godina vodi tečajeve znakovnog jezika i već tri godine zaredom prikazuje performans "Odmorište za jezik" na festivalu Cest is d'Best, a jednom i na tradicionalnoj cjelodnevnoj skupnoj izložbi likovnih radova na otvorenome, u ulici Grisia u Rovinju. Uvijek na početku tečajeve, prilikom upoznavanja s novim polaznicima, dijelimo letke na kojima se nalazi deset najvažnijih razloga za učenje znakovnog jezika i jedan navod: "Možete komunicirati pod vodom".

gel Naumovski, napravimo performans "Podvodno odmorište za jezik".

Uz posredovanje organizatora Festivala, brzo smo stupili u kontakt s ronilačkim klubom Pongo. Imali smo kratki uvodni tečaj i brzo savladali sve teorijske osnove i odmah iza toga uronili u bazen "Mladost" kod Trga Krešimira Čosića. Naravno, naš instruktor ronjenja je ostao zapanjen lakoćom komuniciranja pod vodom na znakovnom jeziku. Profesionalni roniaci imaju svoje interne, posebne i dogovorene znakove za potrebe komuniciranja pod vodom, ali njihov "jezik" je štur u odnosu na naše "znakovanje". Poslije kratkog tečaja kojeg su nam održali i performansa koji su odgledali, profesionalni roniaci su izrazili želju i volju naučiti znakovni jezik.

Na performansu, koji je počeo u 23:00 sata, dana 15. prosinca prošle godine, uz manjak prostora ispod bazena za sve zainteresirane, nije bilo dovoljno mjesta. Prozor ispod bazena je bio mali i nije bilo mjesta da nas troje zajedno stanemo kod prozora i komuniciramo s publikom koja je imala zavezana usta i ruke u zraku, ali unatoč tome, komunikacija je "us-

pjela”, uz obostrani napor i trud. Vidjelo se po očima publike da su bili izgubljeni i cijelo vrijeme su pokušavali jedan drugome pomoći u odgonetavanju naših upitnih znakova. Ali, unatoč svemu, poanta je u tome da su, bar neki, shvatili kako je to pokušati uspostaviti komunikaciju s osobom koja ne govori istim jezikom, ne koristeći govorne organe. A što je još bolje, neki su morali gledati nas, ronioce pod vodom, kako njima znakujemo i pokušavamo mnogo toga reći, i nisu mogli ništa razumjeti.

Nakon performansa, jedna gospodična, koja je gledala naš performans i bila na “Večeri u mraku”, nije se mogla odlučiti što je teže, biti Slijep ili biti Gluh, ali je ipak zaključila da je teže biti Gluh.

U zborniku radova i sažetaka Festivala umjetnosti invaliditeta je članak o našem performansu i općenito o udruzi “DLAN”. Vama je poznato puno toga o “DLAN-u”, pa ćemo izostaviti članak i ostaviti sljedeće:

“PODvodNO ODMORIŠTE ZA JEZIK”

Ponekad riječi koje izlaze iz naših ustiju znaju biti suvišne, teške ili neupotrebljive, a također i neumjesne u određenom trenutku.

GIGANTNA TIJELA

14.12. petak	15.12. subota
12:00 projekcija filma Kino SC Kirby Dick: <i>Bolestan. Život i smrt Boba Flanagana</i> , 90 min	10:00 projekcija filma Kino SC Marina de Van: <i>U svojoj koži</i> , 93 min
12:00 > 16:00 simpozij Galerija SC	12:30 > 15:30 simpozij Galerija SC
12:00 Tomislav Medak (HR): uvod	12:30 Bojana Kunst (SI): <i>Boj urezivanja: Kratka povijest razotkrivanja tijela</i>
12:30 Vojin Perić (HR): <i>Očiglednost pod prstima</i>	13:00 Andrej Jug (SI): <i>O iluzijama u odnosu žene i invalida</i>
13:00 Mario Kovač (HR): <i>Film s posebnim potrebama</i>	13:30 Andreja Bartolac (HR): <i>Kako me oni vide; iskustva muškaraca i žena s cerebralnom paralizom vezana uz njihov intimni život</i>
13:30 Jeremy Alliger (USA), Lisa Bufano (USA), Sansherée Giles (USA) i Jerry Smith (USA): <i>U što gledate?</i>	14:00 diskusija o seksualnosti invalida, moderna Tomislav Medak
14:00 > 14:15 Pauza	15:00 Tomislav Medak (HR): završna riječ
14:15 Lois Keidan i Daniel Brine (UK): <i>Otvorena za sve</i>	16:00 > 22:00 izložba Galerija SC
14:45 Jurij Krpan (SI): <i>Ne-cijelo tijelo</i>	20:00 podvodni performans DLAN (HR): Podvodno odmorište za jezik*
15:15 diskusija na temu političke korektnosti i pretjerivanja s istom, moderna Tomislav Medak	22:30 projekcija filma Kino SC Peter Greenaway: <i>Z i dvije nule</i> , 115 min
16:00 projekcija filma Galerija SC Mario Kovač: <i>Film s posebnim potrebama</i>	----- Karte se mogu kupiti na blagajni Teatra &TD od ponedjeljka 10.12. od 16 do 20 sati. Karte se mogu rezervirati od srijede 05.12. ako pošaljete e-mail na konteiner@konteiner.org . Rezervirane karte se trebaju podići pola sata prije početka predstave. ----- * informacija o mjestu biti će objavljena naknadno
18:00 > 22:00 izložba Galerija SC	
20:00 plesni performans velika dvorana Teatra &TD Bill Shannon (USA): <i>Projektirani nacrt za eterično zdanje</i>	
21:00 sladakusni performans kafić &TD Novi život (HR): <i>Okus-pokus</i>	
22:30 projekcija filma Kino SC Marina de Van: <i>U svojoj koži</i> , 93 min	

Možda bi umjesto njih puno bolje izgledala neverbalna riječ, to jest znak, pokret ili mimika. Kao što ste primijetili, znate ili ste vidjeli, ali niste svjesni, toga IMA. Bogatstvo negovorne komunikacije. Govorna komunikacija? Mislimo na govor koji se vrši pomoću govornih organa (usta, zubi, nepca, grkljan, dišni putevi ...). Negovorna komunikacija? Sigurno se pitate što bi to moglo biti, vjerojatno pretpostavljate, ali ili niste imali priliku vidjeti ju ili vas to nije zanimalo. Sad je prilika da uronite u naš svijet, u svijet podvodnog odmorišta za jezik koji može biti, i osim toga,

zračno odmorište za jezik, susjedsko odmorište za jezik, itd. Negovorna komunikacija? Pokreti tijela, izražajni oblici lica, mimike, položaji tijela, emocije na licu, znakovi ... Pokušajte uroniti u naš svijet i uspostaviti običnu, ljudsku komunikaciju bez ikakvih predrasuda. Iskoristite svoju maštu, svoje skrivene talente i potencijale. Možda ćete se sami sebe začuditi koliko toga u vama ima ili se krije, a da to niste prije primijetili. Ako ste uronili, uletjeli ili upali u navedena odmorišta, imate naših 10 razloga, koje na svakom odmorištu s ponosom demonstriramo, i nećete se pokajati:

Robert Lovrić kao demonstrator znakovnog jezika u vodi

10 NAJVAŽNIJIH RAZLOGA ZA UČENJE ZNAKOVNOG JEZIKA

10. možete komunicirati kroz zatvoren prozor

9. znakovni jezik je trodimenzionalni jezik

8. možete komunicirati s punim ustima

7. čujuć i roditelji mogu komunicirati sa svojom gluhom djecom

6. možete komunicirati pod vodom

5. znakovni jezik je lijep način vlastitog izražavanja

4. možete komunicirati iz udaljenog dijela prostorije bez vikanja

3. znakovni jezik je prekrasan

2. možete se sprijateljiti s gluhim osobama

1. znakovni jezik spaja čujuće i gluhe osobe

Sljedeće što ćete vidjeti su reakcije novinara i kritičara na naš performans.

Ekstravagantna tijela 17.12.2007.

U skladu s poetikom raznovrsja, gdje ono što nije viđeno, ili što se ne želi vidjeti nije nužno i ono što ne postoji, izvedbeni segment festivala Ekstravagantna tijela ponudio je nekoliko različitih pristupa takozvanom disability artu.

I sam je pojam invaliditeta dovoljno širok da iza njegove umjetničke implementacije može stati gotovo neograničen dijapazon upotreba tjelesnih nedostataka. No, oni nisu ili, točnije, nisu jedini uvjet takve izvedbe. Riječ je prije svega u pomaku svijesti, iste one zbog koje, na primjer, Kazalište slijepih i slabovidnih Novi život već godinama inzistira na mogućnosti da i njegovi članovi upišu studij glume. Tu razliku u mišljenju, podjednako na ovim našim, malo konzervativnijim i na svaki način stisnutijim stranama, kao i na međunarodnoj sceni izvedbenih umjetnosti i umjetnosti uopće, nevelikim je ali

šarenim izborom pokazao festival Ekstravagantna tijela. Otvorenje je pripalo američkom umjetniku Matu Frazeru, čovjeku kojem je fokomelija smanjila ruke, ali ga je živa želja za predstavljanjem naučila kako da svoj nedostatak pretvori u zanimljivost. Međutim, predstava u kojoj zajedno s Julie Atlas Muz igra strasnu verziju bajke i popularnog mjuzikla «Ljepotica i zvijer», prije je na tragu cirkuskog freak-showa. Naravno, Fraserov je put tek jedan od mogućih, i on igranjem motivima unutarnje ljepote i fizičke neprivlačnosti, kao i seksualne žudnje koja reagira drukčije od naloga kanona simetrije i proporcija ljudskog tijela, na svoj način radi na širenju pojma normalnosti.

Izabrani predložak je, iako naizgled samo predvidiva anegdota, pritom zaista i najuspjeliji dio pripreme predstave, jer Fraser vjerojatno najbolje sam zna koliko se od univerzalne humanističke poruke ove bajke zaista primilo u generacijama koje su je morale slušati.

Izvedba, međutim, prije zadivljuje nesputanošću, kako u pokušaju pjevanja tako i u zornom prikazivanju seksualnog čina, pri čemu se gledatelj, svjesno ili nesvjesno, odlučuje hoće li i kako uživati. S obzirom da se cijeli festival Ekstravagantna tijela odvijao pod maksimumom «Dozvoljeno je buljiti!», i time okreće politički korektnu prisilu da se prema drukčijem treba ponašati kao da različitost ne postoji, kopulacija do koje ipak nije došlo postavlja publiku pred izbor: gledati one dijelove tijela koji su nam svima zajednički, ili pak one koji nisu, i pratiti njihovu izvedbu uobičajene «nutra-van» koreografije.

Unatoč izloženosti pogledu, Mat Fraser nije ponudio i kolaboraciju, i zato su od njegove predstave važniji performansi domaćih snaga – spomenutog Kazališta slijepih Novi život i udruge za kazalište, vizualne umjetnosti i kulturu gluhih Dlan. Novi život, u poslovično razbarušenoj zamisli i realizaciji Marija Kovača, gledatelje poziva na all-inclusive večeru ali s jednim uvjetom – da odustanu od pozicije gledatelja, točnije od gledanja samog. Trenutak u kojem videća osoba pokušava zatvorenih očiju pojesti tanjur juhe, namotati šagete ili upaliti cigaretu više čini za prihvaćanje svijeta slijepih nego bilo koji edukativni program ili poučne bajke. Ovo nije prvo oduzimanje vida publici, u posljednje vrijeme to su radili i Felix Ruckert i Bacači sjenki, ali njihova je želja bila ili postaviti primatelja u inferiorni položaj ili mu oduzimanjem jednog osjetila izoštriti ostale. Večerea s Novim životom, simbolično nazvana

«Okus-pokus», nježna je prema svojoj publici, izvođači su susretljivi prema osobama koje su tek ušle u svijet slijepih, i baš je zato njihova akcija još vrednija jer izokreće uobičajene postulate i one koji inače nude pomoć postavlja u poziciju onih koji je traže, a nijedni od njih nisu osobe s invaliditetom.

Sličnim postupkom poslužila se i udruga Dlan, čiji je performans «Podvodno odmorište za jezik» publika pratila kroz izlog bazena, pokušavajući znakovnim jezikom komunicirati s ronocima. Iako bez nekog značajnijeg sustava osim pokušaja komunikacije novim-starim sredstvima, i bez iluzije da će nakon nje bitno narasti broj onih koji se služe rukama umjesto ustima i jezikom, i ta je podvodna kasnonoćna pustolovina oprimjerila ono što se i inače zna, ali se nekako uvijek zaboravlja.

Ako slika, ili u ovom slučaju osobno iskustvo, govori kao tisuću riječi, crne naočale na očima, flaster na ustima i Tomislav Medak kao pin up model i zaštitni znak cijelog festivala, uspjela su forma onoga što je možda početak, a možda i kraj razgovora o različitosti. Ili barem onom dijelu različitosti koji ne priznajemo i ne želimo vidjeti kod nas samih.

Igor Ružić

http://www.dnevnikulturni.info/recenzije/kazaliste/648/ekstravagantna_tijela

**Protiv terora ljepote
Umjesto savršenih oblika, Festivalom umjetnosti invaliditeta defilirali su oni koje potrošački fašizam skriva**

**Piše Jasen BOKO
Slobodna Dalmacija, 18.12.2007, str. 26, A3**

Festival «Ekstravagantna tijela», koji se u Zagrebu održavao od 12. do 15. prosinca, jedna je od najhrabrijih i najsubverzivnijih manifestacija kojima sam prisustvovao. U potrošačkom društvu, koje preko reklama nameće imperativ ljepote i savršenosti, jedna se manifestacija usudila progovoriti o tome da je različitost vrijednost koju treba promovirati. Umjesto manekenki i savršenih oblika, zagrebačkim Studentskim centrom defilirali su oni koje suvremeni potrošački fašizam skriva: invalidi, ljudi s fizičkim hendikepima koji su od svojih «nedostataka» napravili prednosti. Festival umjetnosti invaliditeta, u organizaciji udruge «Kontejner», međunarodna je manifestacija koncipirana kroz per-

formanse, izložbe, filmski program, radionicu i simpozij, a bavila se zapravo ljepotom i mogućnostima invalidnog tijela, dokazujući da stigmatiziranost "drugaćijih" nije opravdana.

Superimost 'neobičnih'

Festival je provocirao i seksualnom eksplicitnošću u nekim performansima i filmovima, koja bi bila uobičajena i dobrodošla da su je prakticirali ljepotani iz pornofilmova, ali kad to rade "nakaze", kako svijet percipira ovu različitost, onda je cijela priča znatno dojmljivija. Bilo da su kroz performanse i videoradove pokazali da su često ne samo ravnopravni, nego u mnogočemu i superiorni "običnima", bilo da su upozoravali na potrebu za komunikacijom između dva svijeta, umjetnici su svakim svojim radom zapravo vrištali protiv nepravde. Gledati Billa Shannona koji na svojim štakama i na skateboardu izvodi plesačke bravure i akrobacije, bilo je jednako efektno i estetski fascinantno kao i "ne" gledati predstavu "Okus-pokus" Kazališta slijepih i slabovidnih Novi život, u kojoj vas, nakon što su vam tamnim naočalama oduzeli vid, posjedaju za večeru i stavljaju u svakodnevicu nevidećih.

I gluhi u Hrvatskoj imaju svoju umjetničku udrugu – DLAN, koja je performansom "Podvodno odmoriste za jezik" u bazenu komunicirala sa svojom publikom, ovaj put sa zavezanim ustima, znakovnim jezikom. Festival je zapravo bio posvećen komunikaciji, težnji da "normalno", kako sebe vidimo "mi" pripadnici društva opremljeni rukama u kojima možemo držati kreditne kartice, usvoji ekstravagantno kao nešto što nije nenormalno, bolesno, zarazno i što ne prijete društvu uspješnosti i ljepote.

"Ekstravagantna tijela" u današnjem unificiranom festivalskom svijetu bila su originalna manifestacija, ozbiljna, promišljena i često šokantna, pojava kakve bi trebale češće protresati svijet potrošačke "normalnosti".

pripremio Angel Naumovski

ivala Sunčica Ostojić i Olga Majcen Linn. CROPIX/DAMJAN TADIĆ

ranredne umjetnosti invalidi-
a. Razmišljali smo i o mogu-
osti da se festival pretvori u
ak show i bili jako oprezni pri
akom koraku - od koncepta
stivala, teorijskog diskursa ko-
je se predstaviti simpozijem,
do tretmana samih autora.
lj svih Kontejnerovih projekta-
jest napasti normu, one koji je
opagiraju i one koji sebe sma-
ju normalnima, misleći da je
vrlo pozitivno.

**između pretjerane politi-
e korektnosti i totalne
:korektnosti, gdje je do-
aći 'građanski diskurs'
ema osobama s invalidi-
tom?**

vojam 'osoba s invaliditetom'
kušava naglasiti osobu, a in-
lilitet odrediti kao pose-
ost, različitost te osobe. Naše
uštvo invalidira i hendikepira
obe s invaliditetom u sferi ra-
, mobilnosti, estetike, spolno-
, politike. Ne možemo ni reći
smo svjedoci toga, jer zbog
rijera one nemaju pristup ja-
om prostoru i prostoru javno-
. To je strategija diskriminaci-
. Invalid je istina osobe s
validitetom. Postoje oni politi-
i korektni, oni politički neko-
ktni i oni koji imaju odnos s
obama s invaliditetom. Veći-
ljudi se ne zna odnositi pre-
a ljudima s invaliditetom, od
ga da ni jedno pravilo bonto-
ne vrijedi (rukovanje noga-
a, jedenje ustima u restoranu
lično) na dalje. Tu vrstu nela-
de najbolje razbija izravan su-
et. ● BRANIMIRA LAZARIN ←

PREPORUKE

Iznenadenje u Kafiću &TD i dodiri pod vodom

● Kazalište slijepih i slabovi-
dnih 'Novi život' organizira sla-
dokusni performans za vrlo ogra-
ničen broj 'videćih' posjetitelja
koji će se održati u Kafiću &TD.
Ulaznice su 100 kuna, najsku-
plje na festivalu, što svjedoči o
kvaliteti tog programa o kojem
ne smijemo previše reći da ne
pokvarimo iznenadenje. Udruga
gluhih i nagluhih DLAN iskoristit
će svoj znakovni jezik kako bi
izvela podvodnu komunikaciju s
publikom. Jedan od medija u ko-
jemu je prednost znati znakovni
jezik je definitivno voda: DLAN
predvođen Angelom Naumov-
skim pretvara svoj 'nedostatak'
u prednost.